

Complexnummer: 531162

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Eerebegraafplaats

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

531013, 531163, 531164, 531165

Woonplaats

Overveen

Gemeente

Bloemendaal

Provincie

Noord-Holland

Locatie van het hoofdobject

Bij Zeeweg 26, 2051 EC te Overveen

Complexomschrijving

Complexomschrijving

De Eerebegraafplaats, opgericht in 1945 en voltooid in 1953, gelegen in de Kennemerduinen te Overveen (gemeente Bloemendaal), bestaat uit een BEGRAAFPLAATS, AMFITHEATER, AANLEG en BEHEERDERSWONING.

In de maanden na de bevrijding werden op 45 verschillende plaatsen in de Kennemerduinen grafkuilen met in totaal 422 gefusilleerde verzetsmensen ontdekt. Ter plaatse van acht van de belangrijkste fusilladeplaatsen zijn in 1949 rode zandstenen gedenkstenen opgericht - zes op het grondgebied van de gemeente Bloemendaal en twee op grondgebied van de gemeente Zandvoort. Op de voorgezaagde stenen ter grootte van 175 x 105 x 45 cm werd door steenhouwer Toon Lavertu en zijn vader de tekst 'HIER LAGEN 21 VERMOORDE VERZETSLIEDEN GEVONDEN MEI 1945' uitgehakt. De door verwerking sterk aangetaste stenen zijn in 2000 vervangen door roodgranieten gedenkstenen met dezelfde afmetingen en vormgeving als de oorspronkelijke stenen. Voor het herbegraven van de gevonden verzetsmensen werd besloten tot de oprichting van een erebegraafplaats in de duinen. De erven Van der Vliet stelden als eigenaren van het grondgebied waar de meeste slachtoffers waren gevonden een terrein van circa 6 hectare ten noorden van de Zeeweg ter beschikking. Daar kregen de verzetsstrijders in de nabijheid van hun vindplaatsen een waardige gemeenschappelijke laatste rustplaats. Met de erebegraafplaats werd een gedenkplaats voor de nabestaanden en een herinneringsmonument voor de toekomst gecreëerd. De oprichting ervan werd aanvankelijk door een 'voorlopig comité' en vanaf 1946 door de 'Stichting De Eerebegraafplaats te Bloemendaal' ter hand genomen. Het ontwerp is van architecten A. (Auke) Komter (1904-1982) en G.H.M. (Gerard) Holt (1904-1988). Beiden behoorden tot de moderne stroming in de architectuur. Komter was onder andere leerling van Le

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Corbusier. Voor de aanleg werd advies gevraagd aan tuinarchitect prof. dr. ir. J.T.P. Bijhouwer. De eerste aanleg dateert van 1945 en bestond uit een weg vanaf de Zeeweg naar een afgevlakt plateau met een verdiepte rechthoek van 74 x 18 meter, waarbinnen de met houten planken afgezette grafvakken. De eerste plechtige herbegraving vond plaats op 27 november 1945 en betrof Jannetje Johanna (Hannie) Schaft, 'het meisje met het rode haar', de enige vrouw die hier door de Duitsers werd geëxecuteerd. De aanvankelijke wens voor een ombouwde ruimte met overdekte galerijen, een aula, klokkentoren en binnenhoven, dat door vermelding van 20.000 gevallen op een muur ook als het Nationale Verzetsmonument zou functioneren, werd in 1948 losgelaten ten gunste van een soberder opzet, waarin niet de architectuur maar de natuur meer nadruk zou krijgen. In het door Komter ontworpen voltooiingsplan diende de begraafplaats rust, wijding en grootheid uit te stralen. Ter voorkoming van verstoring daarvan door grote herdenkingsbijeenkomsten werd aan de voet van de trapsgewijze opgang naar de entree een amfitheater voor circa 2000 mensen aangelegd. Ten behoeve van de begeleiding van de uitvoering en het toezicht op de begraafplaats was in 1946 een opzichter/beheerder aangesteld, voor wie op het terrein ook een woonhuis werd opgericht. Met de onthulling van de gedenkplaten met teksten van H.M. van Randwijk kwam het definitieve ontwerp gereed op 31 oktober 1953. Op De Eerebegraving zijn, naast Hannie Schaft, bekende verzetslieden als Gerrit van der Veen, de gebroeders Post en Walraven van Hall begraven.

De in het duinlandschap gelegen aanleg met entree aan de weg, padenstructuur, markeringsstenen en het kruis op het duin, de begraafplaats zelf, het amfitheater en de beheerderswoning vormen een functioneel, landschappelijk en architectonisch geheel.

Waardering van het complex

De Eerebegraving te Bloemendaal is van cultuurhistorisch belang:

- vanwege de herinnerings- en symbolische waarde aan het verzet tijdens WO II;
- vanwege de directe relatie met de vindplaatsen van de gefusilleerden;
- vanwege de voortdurende rituele herdenkingsbijeenkomsten.

De Eerebegraving te Bloemendaal is van architectuurhistorisch belang:

- vanwege de passende monumentaliteit van het ontwerp;
- vanwege de kwaliteit van de toegepaste materialen;
- vanwege de eenheid in en samenhang tussen de onderdelen;
- vanwege de gaafheid en herkenbaarheid van het oorspronkelijke ontwerp.

De Eerebegraving te Bloemendaal is van landschap- en tuinhistorisch belang:

- vanwege de markante situering in het duingebied;
- vanwege de voor herdenkingsbijeenkomsten betekenisvolle padenstructuur en routing;
- vanwege de in het duingebied passende beplanting.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 531013

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	07 januari 2011
Kadaster deel/nr	82797/11

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Overveen	Bloemendaal	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Overveen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bloemendaal	A			10596

*Omschrijving***

Omschrijving

De BEGRAAFPLAATS gelegen in het duingebied ten noorden van de Zeeweg en parallel aan de kustlijn maakt onderdeel uit van het complex van de Eerebegraafplaats. De entree tot de begraafplaats in de noordwesthoek bestaat uit een houten poort en een afsluitende houten boog met opschrift 'geheiligd is de grond dien gij betreedt'. Direct achter de poort een trap naar het plateau rondom het rechthoekige verdiepte vak voor de graven. De breukstenen bestrating in Limburgs carboonzandsteen van het plateau rondom de begraafplaats is recent gedeeltelijk vervangen door gladde stenen ten behoeve van de toegankelijkheid voor mindervaliden. De in Maulbronner zandsteen opgetrokken ommuring van de begraafplaats heeft aan de westelijke zijde (zeezijde) een grotere hoogte ter bescherming tegen stuifzand. Op het zuidwestelijke uiteinde van het hoger opgetrokken muurwerk een houten klokkenstoel met een bronzen luidklok uit 1647, afkomstig uit het voormalige raadhuis van Overveen. In de muur naast de klokkenstoel vier herdenkingsplaten van donkergroen syeniet met teksten van H.M. van Randwijk (1906-1966). Aan het zuidelijke einde van de begraafplaats de vlaggenmast en vijf kranshouders van Labrador-graniet. In de noordoosthoek van de begraafplaats een bronzen urn van L.O. (Oswald) Wenckenbach (1895-1962) met as van de stoffelijke overschotten van gefusilleerden, afkomstig uit het crematorium te Driehuis-Westerveld en de verbrandingsoven van het concentratiekamp Vught. De begraafplaats zelf bestaat uit een verdiept vak met de zerken in 41 ongelijke vierkante of langgerekte vakken en paden in Limburgs carboonzandsteen. De oorspronkelijk in Oberkirchner zandsteen vervaardigde grafzerken zijn in 1984-1985 vervangen door granieten stenen. De oorspronkelijke beplanting door J.T.P. Bijhouwer en L. van Weydom Claterbos is in 1976 geheel vervangen door de Heidemij en bestaat voornamelijk uit laagblijvende beplanting van bodembedekkers en andere vaste planten en grassen, afgestemd op de schrale duingrond. De begraafplaats bevat 372 graven - waarvan één van een onbekende - en één steen ter nagedachtenis aan niet teruggevonden of elders begraven verzetsmensen. De in totaal 373 grafstenen zijn liggend, gelijkvormig en zonder ornamenten ter symbolisering van het feit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

dat in het verzet allen hetzelfde doel nastreefden en de dood allen gelijkmaakt.

In de zuidoosthoek een uitgang voor invaliden en buiten de ommuring, tegen de zuidwesthoek van de begraafplaats een in 1977 aangelegd verstrooiingsveld ten behoeve van het as van oud-verzetsstrijders of weduwen van op de begraafplaats begraven verzetsstrijders.

Waardering

De ommuurde BEGRAAFPLAATS golft niet mee met het duinlandschap, maar lijkt hier in uitgehouwen te zijn. Daardoor is sprake van 'monumentaliteit van het platte vlak'. De beslotenheid van de geordende ruimte van de begraafplaats harmonieert met de weidsheid van het ongeordende landschap. Het sobere en beheerste ontwerp lijkt te zweven in het golvende duinlandschap, met het effect van grootsheid, rust en wijding. De begraafplaats is van cultuurhistorisch belang vanwege de herinnerings- en symbolische waarde aan het verzet tijdens WO II. De begraafplaats heeft architectuurhistorische waarde vanwege de markante ligging in het landschap en passende ontwerpprincipes, de kwaliteit van de materialisatie en de gaafheid van het oorspronkelijke ontwerp. De begraafplaats is van landschaps- en tuinhistorisch belang vanwege de ligging in het duinlandschap en bij de functie passende beplanting.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 531163

Status rijksmonument
Inschrijving register* 07 januari 2011
Kadaster deel/nr 82750/182

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Overveen Bloemendaal Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Overveen

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Bloemendaal A 10596

Omschrijving**

Omschrijving

Ten noordoosten van de begraafplaats, aan de voet van de trapsgewijze opgang gelegen hoefijzervormig AMFITHEATER uit 1951. Aan de westzijde (zeezijde) een gebosseerde licht gebogen muur en spreekstoel in Maulbronner zandsteen. Naar het oosten een oplopend onverhard terrein waarin negen licht gebogen natuurstenen treden. Het amfitheater is bereikbaar middels twee toegangspaden.

Waardering

Door de ligging aan de voet van de opgang naar de entree van de begraafplaats heeft het AMFITHEATER ruimtelijk en functioneel een betekenisvolle relatie tot de begraafplaats en speelt het een essentiële rol in rituele herdenkingsbijeenkomsten. De oriëntatie op het westen, waar de zon ondergaat, symboliseert de bezinning op de dood. De muur en de spreekstoel hebben architectuurhistorische waarde vanwege sobere en krachtige vormgeving en materialisatie. Het amfitheater heeft landschappelijke waarde door de ligging en oriëntatie in het duinlandschap en de verwevenheid van architectuur en natuur.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Uitvaartcentra en begraafplaatsen Begraafplaats en -onderdelen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 531164

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	07 januari 2011
Kadaster deel/nr	82750/153

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Overveen	Bloemendaal	Noord-Holland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bloemendaal	A			12561
Bloemendaal	A			11329
Bloemendaal	A			10596

*Omschrijving***

Omschrijving

De in het duinlandschap gelegen AANLEG van het erebegraafplaatscomplex bestaat uit een padenstructuur met HOUTEN KRUIS. Entree aan de Zeeweg met dwarsgeplaatste muur in Maulbronner steen aan de zeezijde. Schelpenpad door het duin, uitmondend in een driesprong ten oosten van de begraafplaats, waarvan het linkerpad uitkomt op de zuidelijke uitgang van de begraafplaats en het rechterpad en het middenpad samenkomen in het toegangspad tot de opgang ten noorden van de begraafplaats. Aan het rechterpad de parkeerplaats. Ter plaatse van de samenkomen van het midden- en rechterpad een markeringsmuur in Maulbronner steen met een toelichtingsbord. Het toegangspad mondt uit op het amfitheater en de trapsgewijze met carboonzandsteen en Maulbronner steen verharde opgang tot de entree van de begraafplaats. Ten westen van deze opgang een lage muur in Maulbronner steen. Op het ten noordoosten van de begraafplaats gelegen hoogste duin een houten kruis. Het oorspronkelijke kruis van basralocus-hout is na blikseminslag in 1977 vervangen door een kruis van azobé-hout.

Waardering

De in het duinlandschap gelegen AANLEG van padenstructuur met HOUTEN KRUIS heeft cultuurhistorische waarde als onderdeel van de rituele herdenkingsbijeenkomsten en ontsluiting van de erebegraafplaats. De passende materialisatie en bescheiden vormgeving van de paden en muren accentueren de verwevenheid van natuur en cultuur, waarbij via de entree aan de Zeeweg, de markeringsmuur en de trapsgewijze en door een lage muur geflankeerde opgang de monumentaliteit van zowel de begraafplaats als het landschap geleidelijk worden benadrukt. Het houten kruis op het hoogste duin functioneert als een baken in het landschap en heeft sterke symbolische waarde als uitdrukking van de wijding van de plek.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Begraafplaats en -onderdelen

Monumentnummer*: 531165

Status rijksmonument
Inschrijving register* 07 januari 2011
Kadaster deel/nr 82750/166

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Overveen Bloemendaal Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Overveen

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Bloemendaal A 10596

Omschrijving**

Omschrijving

In het duinlandschap, ten oosten van de begraafplaats, gelegen BEHEERDERSWONING uit 1948 in carboonzandsteen, bestaande uit een rechthoekig bouwblok van twee bouwlagen met een betonnen daklijst en plat dak, en een lagere langgerekte smalle uitbouw aan de zuidzijde met een lezenaarsdak. De oorspronkelijk open westgevel van de uitbouw is enkele jaren na de bouw van een glazen pui voorzien. De lage uitbouw diende oorspronkelijk als ontvangstruimte na afloop van herdenkingsbijeenkomsten. Het is thans onderdeel van de woning en functioneert tijdens gedenkingen nog altijd als ontvangstruimte.

Waardering

De in het duinlandschap gelegen BEHEERDERSWONING bevat verschillende authentieke details en is qua structuur gaaf bewaard gebleven. De beheerderswoning heeft architectuurhistorische waarde vanwege de passende vormgeving en materialisatie in relatie tot de erebegraafplaats. Het heeft een historisch-functionele betekenis voor de totstandkoming en instandhouding van de erebegraafplaats en als ontvangstruimte bij herdenkingsbijeenkomsten.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie
Woningen en woningbouwcomplexen Dienstwoning(K) Beheerderswoning

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument